

Statnett SF

Vår dato: 04.04.2022

Vår ref.:

Arkiv:

Deres dato:

Deres ref.:

Saksbehandler:

Thomas Kallevik

Godkjenning av metode for minste aktiveringstid som skal sikres av leverandører av FCR med begrensede energireservoarer etter SO GL artikkel 156.10

Reguleringsmyndigheten for energi i NVE (RME) mottok forslag til metode for minste aktiveringstid som skal sikres av leverandører av frekvensreguleringsreserver (frequency containment reserves, FCR) med begrensede energireservoarer fra Statnett SF (Statnett) den 15. oktober 2021. Metodeforslaget er utarbeidet som følge av krav i Europakommisjonens forordning (EU) 2017/1485 av 2. august 2017 om retningslinjer for drift av transmisjonsnett for elektrisk kraft (SO GL) artikkel 156.10.

RME godkjenner Statnetts forslag til metode for minste aktiveringstid som skal sikres av leverandører av FCR med begrensede energireservoarer.

1. Beskrivelse av saken

1.1. Bakgrunn

I Europa pågår det et arbeid med å koble sammen landenes kraftmarkeder. Formålet er å opprette et indre kraftmarked som kan sikre trygg energiforsyning, øke konkurransen og gi forbrukere mulighet til å kjøpe strøm til rimelige priser. Europakommisjonen har som et ledd i dette arbeidet blant annet vedtatt åtte forordninger innenfor kraftmarkedsområdet. SO GL er en av disse. SO GL er innlemmet i EØS-avtalen og gjelder som forskrift i Norge, jf. forskrift om elektrisk kraft over landegrensene § 1.¹

SO GL setter krav til driftssikkerhet og tiltak for å opprettholde normal drift, og legger utgangspunktet for felles metoder, prinsipper og tidsfrister for driftsplanlegging og driftssikkerhetsanalyser. Forskriften

¹ Forskrift av 20. desember 2006 nr. 1563 om vilkår for tilgang til nett for utveksling av elektrisk kraft over landegrensene

Adresse

Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

E-post: rme@nve.no, Telefon: 22 95 95 95, Internett: <http://reguleringsmyndigheten.no/>

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

inneholder også regler for frekvensregulering og reserver, inkludert tekniske krav til blant annet responstider og volum.

SO GL inneholder krav om at Statnett skal være med på å utarbeide flere metoder og vilkår for å gjennomføre regelverket. Noen av disse metodene og vilkårene skal Statnett utarbeide sammen med andre systemoperatører for transmisjonsnett (TSO) i synkronområdet Norden, og noen skal Statnett utarbeide sammen med TSOer i hele EØS, med unntak av Island og Liechtenstein.

RME skal vurdere metodeforslagene utviklet av TSOene, og har hjemmel til å godkjenne metodene etter SO GL artikkel 6, jf. forskrift om elektrisk kraft over landegrensene §§ 1 og 2, og etter energiloven § 6-1.²

Ett av forslagene som etter SO GL skal oversendes til RME for godkjenning, er metode for minste aktiveringstid som skal sikres av leverandører av FCR med begrensede energireservoarer etter krav i SO GL artikkel 156.10.

1.2. Oversendelse av metodeforslaget

Den 15. oktober 2021 mottok RME forslag til metode om minste aktiveringstid som skal sikres av leverandører av FCR med begrensede energireservoarer etter krav i SO GL artikkel 156.10.

Metoden er utviklet i fellesskap av alle TSOene i det nordiske synkronområdet. Det nordiske synkronområdet består av Norge, Sverige, Finland og Øst-Danmark (DK2). Metoden er en del av driftsavtalen for det nordiske synkronområdet, jf. SO GL artikkel 118.

Metoden har som mål å fastsette en periode for aktivering som skal garanteres av leverandører av FCR som har en begrenset energimengde tilgjengelig. Perioden vil kun gjelde når kraftsystemet er i en skjerpet driftstilstand, jf. SO GL artikkel 18.2. FCR er reservene TSOene bruker umiddelbart for å stabilisere frekvensen etter at det har oppstått en ubalanse i kraftsystemet. I det nordiske synkronområdet finnes det to FCR-produkter, FCR-N (normaldrift) og FCR-D (forstyrrelser). FCR-N blir aktivert innenfor standard frekvensintervall (49,9-50,1 Hz), mens FCR-D blir aktivert utenfor dette intervallet. FCR må være aktivert tilstrekkelig lenge slik at reserven rekker å bli avløst av frekvensgjenoppretingsreserver (frequency restoration reserves, FRR). En lang aktiveringstid for FCR vil generelt bidra til å øke stabiliteten i systemet, men dette hensynet må veies opp mot at en lengre aktiveringsperiode kan hindre ulike leverandører og teknologier å levere FCR, og dermed vil man få dårligere likviditet i markedet for FCR.

Den foreslåtte minste aktiveringstiden gjelder leverandører av FCR med begrensede energireservoarer, jf. SO GL artikkel 156.9. Statnett skriver at metoden dermed foreløpig er mest aktuell for vannkraft med små inntaksmagasin oppstrøms, men at ulike nye teknologier, som for eksempel batterier, kan gjøre at flere aktører vil bli omfattet av metoden fremover.

I arbeidet med å fastsette den minste aktiveringstiden har de nordiske TSOene gjennomført en nytte- og kostnadsanalyse. Reguleringsmyndighetene i det kontinentaleuropeiske og nordiske synkronområdet kom til enighet om TSOenes metode for nytte- og kostnadsanalyse den 1. mars 2019. Resultatene av analysen for det nordiske synkronområdet ble oversendt til de nordiske reguleringsmyndighetene den 12. juni 2020. I nytte- og kostnadsanalysen har TSOene vurdert ulike kombinasjoner av andelen FCR i systemet som kommer fra leverandører med begrensede energireservoarer (mellom 0 og 100 prosent) opp mot ulike aktiveringstider (mellom 15 og 30 minutter). TSOene har dermed kunnet slå fast hvilket volum FCR det er behov for ved ulike kombinasjoner av disse variablene, samt tilhørende kostnader.

² Lov om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. av 29. juni 1990 nr. 50 (heretter forkortet energiloven).

TSOene har også vurdert driftssikkerheten ved de ulike kombinasjonene. Basert på dette har de nordiske TSOene kommet frem til at den optimale minste aktiveringstiden er 15 minutter for FCR leverandører med begrensede energireservoarer.

De nordiske TSOene har foreslått en minste aktiveringstid på 15 minutter for FCR-D, noe som er innenfor intervallet på 15-30 minutter gitt i SO GL artikkel 156.10. Grunnen til at TSOene kun har inkludert FCR-D i metoden er fordi SO GL 156.9 eksplisitt understreker at denne aktiveringstiden kun gjelder når kraftsystemet er i en skjerpet driftstilstand i henhold til SO GL artikkel 18.2. Systemet vil blant annet være i en skjerpet driftstilstand når frekvensen er utenfor standard frekvensintervall i en gitt periode. En av disse periodene er utløsningstiden for skjerpet driftstilstand som er gitt i metode for definerende parametere for frekvenskvalitet og målparametere for frekvenskvalitet etter SO GL artikkel 127.

Statnett opplyser om at en minste aktiveringstid ikke tidligere har vært et krav i Norge, og at forslaget dermed endrer tilbydere av FCR sine forpliktelser. Ettersom minste aktiveringstid ikke har vært et krav tidligere, vil dette innebære en endring i Statnetts praktisering, og retningslinjene vil oppdateres til å være i tråd med forslaget. Statnett vurderer at metoden kan gjennomføres innenfor gjeldende regelverk.

1.3. Høring og konsultasjon

TSOene har etter SO GL en plikt til å høre metoden før den ferdigstilles. De synspunkter som kommer frem under høringen skal tas i betraktning når metoden ferdigstilles.

Høringen ble gjennomført av alle de nordiske TSOene fra 14. desember 2020 til 25. januar 2021 gjennom ENTSO-E³. Statnett har sammen med metoden vedlagt et forklarende dokument som beskriver hvordan de, sammen med de andre TSOene i Europa, har tatt hensyn til synspunkter fra denne høringen.

RME har gjennomført en nasjonal konsultasjon av metodeforslaget fra 18. oktober til 18. november 2021. Ingen synspunkter med relevans for forslagets implementering i Norge har kommet inn. Koordinering under behandling av saken

Utover RMEs nasjonale konsultasjon, har RME deltatt i Energy Regulators Regional Forums (ERRF) koordinering for å komme frem til en felles enighet blant de øvrige nasjonale reguleringsmyndighetene om metodeforslaget.

2. Bestemmelser som ligger til grunn for vedtaket

2.1. SO GL

SO GL er innlemmet i EØS-avtalen og gjelder som forskrift i Norge, jf. forskrift om elektrisk kraft over landegrensene § 1.

Overordnede mål med forskriften

Formålet med SO GL er ifølge artikkel 4.1 å:

- a) fastsette felles krav og prinsipper for driftssikkerhet,
- b) fastsette felles driftsplanleggingsprinsipper for samkjøringsnettet,
- c) fastsette felles prosesser og strukturer for lastfrekvensregulering,

³ ENTSO-E står for European Network of Transmission System Operators for Electricity, og er TSOenes samarbeidsorganisasjon i Europa.

- d) sikre forutsetningene for å opprettholde driftssikkerheten i hele Unionen,
- e) sikre forutsetningene for å opprettholde frekvenskvalitetsnivået for alle synkronområder i hele Unionen,
- f) fremme samordningen av systemdrift og driftsplanlegging,
- g) sikre og forbedre gjennomsiktigheten og påliteligheten av opplysningene om driften av transmisjonsnett,et,
- h) bidra til en effektiv drift og utvikling av transmisjonsnett,et for elektrisk kraft og elektrisitetssektoren i Unionen.

Tidsfrister

TSOene skal utvikle de vilkår og metoder som kreves etter SO GL og sende disse til sine respektive reguleringsmyndigheter for godkjenning i tråd med SO GL artikkel 6.2 og 6.3, innen de tidsfrister som angis i forskriften.

Reguleringsmyndighetene skal etter SO GL artikkel 6.7 fatte vedtak om de innkomne vilkårene eller metodene innen seks måneder etter at reguleringsmyndigheten mottok forslaget til vilkår eller metode.

Høring

TSOene som etter forskriften er ansvarlig for å sende inn forslag til vilkår og metoder til godkjenning, skal samrå med interessenter, inklusive de berørte myndighetene i hvert medlemsland, om utkastet til metodeforslaget. Etter SO GL artikkel 11.1 skal høringen vare i minst én måned.

Etter SO GL artikkel 11.2 skal forslag til metoder som skal sendes inn av TSOene på europeisk nivå, offentliggjøres og sendes ut på offentlig høring på europeisk nivå. Forslag til metoder som skal gjelde på bilateralt eller multilateralt nivå skal som et minimum sendes på høring i de berørte EØS-landene.

TSOene som er ansvarlige for å sende inn forslag til metoder skal etter SO GL artikkel 11.3 ta hensyn til de innspill som kommer frem under høringsrunden før TSOene sender endelig forslag til metode til sine nasjonale reguleringsmyndigheter for godkjenning. I alle tilfeller skal det gis en grundig begrunnelse for at de synspunkter som er framkommet i høringen, er innarbeidet i forslaget eller ikke. Denne redegjørelsen skal sendes inn sammen med metodeforslaget.

Innholdskrav

Forslaget til metoder skal etter SO GL artikkel 6.6 inneholde et forslag til tidsplan for gjennomføringen og en beskrivelse av metodens forventede innvirkning på de overordnede målene for forskriften.

Artikkel 118.1 bokstav r) slår fast følgende:

1. Innen tolv måneder etter ikrafttredelsen av denne forordning skal alle TSO-er for hvert synkronområde i fellesskap utarbeide felles forslag til
 - r. for synkronområdene CE og Norden, minste aktiveringstid som skal sikres av leverandører av FCR i samsvar med artikkel 156.10,

Kravene til innhold i metode for minste aktiveringstid som skal sikres av leverandører av FCR med begrensede energireservoarer følger av SO GL artikkel 156.10:

For synkronområdene CE og Norden skal alle TSO-er utarbeide et forslag om minste aktiveringstid som skal sikres av leverandører av FCR. Det fastsatte tidsrommet skal ikke være lengre enn 30 minutter eller

kortere enn 15 minutter. Forslaget skal i full grad ta hensyn til resultatene av nytte- og kostnadsanalyser som utføres i henhold til 156.11.

Godkjenning

Forslag til metode for minste aktiveringstid som skal sikres av leverandører av FCR med begrensede energireservoarer etter SO GL artikkel 156.10 skal etter SO GL artikkel 6.3 godkjennes av alle de relevante reguleringsmyndighetene i det nordiske synkronområdet.

Dersom metodeforslaget krever godkjenning av flere enn én reguleringsmyndighet skal de respektive reguleringsmyndighetene etter SO GL artikkel 6.7 samordne med hverandre for å komme til enighet.

2.2. Energiloven

Etter energiloven § 6-1 fjerde ledd bokstav b), jf. bokstav a) skal RME ved enkeltvedtak fastsette eller godkjenne metoder om utøvelsen av systemansvaret.

3. Begrunnelse for vedtaket

3.1. De formelle kravene til metodeforslaget og beslutningsprosessen er oppfylt

Metodeforslaget er mottatt av RME innenfor fristen og det er gjennomført høring av metodeforslaget i tråd med de krav som følger av SO GL.

RME har koordinert sin beslutning med de andre berørte reguleringsmyndighetene gjennom reguleringsmyndighetenes felles fora. Den 17. september 2021 kom de berørte myndigheter til enighet om at metoden kan godkjennes. RME har fattet vedtak innen seks måneder etter at metodeforslaget ble mottatt fra Statnett.

De formelle kravene til beslutningsprosessen er dermed oppfylt.

3.2. Vurdering av metodeforslaget

Det er RMEs vurdering at metoden er tilstrekkelig beskrevet i søknaden og at detaljeringsgraden i metoden er tilstrekkelig balansert. De kontroller som skal gjøres etter metoden er også tilstrekkelige.

RME godkjente den 4. april 2022 metode for nytte- og kostnadsanalyse etter krav i SO GL artikkel 156.11. De nordiske TSOene har ved bruk av metoden for nytte- og kostnadsanalyse kommet frem til at den optimale minste aktiveringstiden for FCR-leverandører med begrensede energireservoarer er 15 minutter. Den foreslåtte minste aktiveringstiden er innenfor intervallet angitt i SO GL artikkel 156.10, og vi vurderer at TSOene har tatt tilstrekkelig hensyn til resultatene av nytte- og kostnadsanalysen. Vi deler TSOenes oppfatning om at kravet gjelder når kraftsystemet er i en skjerpet driftstilstand, og at kravet derfor kun gjelder FCR-D. RME vurderer derfor at metoden er i tråd med kravene som er stilt i SO GL artikkel 156.10.

Vi vurderer videre at 15 minutter ivaretar driftssikkerheten i det nordiske synkronområdet, og at TSOene legger opp til en effektiv bruk av FCR-ressursene. Det er viktig at de nordiske TSOene får en felles forståelse og implementering av hvordan den minste aktiveringstiden skal forstås, og at det blir transparent for tilbydere av FCR hvilke aktører som betegnes som FCR-leverandører med begrensede energireservoarer.

Metodeforslaget inneholder en rimelig tidsplan for gjennomføringen av metoden. RME vurderer at metodens innhold vil bidra til å oppfylle de overordnede målene som er angitt i SO GL. Kravene i SO GL artikkel 6.6 er dermed oppfylt.

RME forutsetter at Statnett sender endrede retningslinjer på høring, dersom metoden endrer hvordan Statnett utøver systemansvaret.

Samlet sett er det RMEs vurdering at metodeforslaget kan godkjennes.

3.3. Vedtak

RME godkjenner Statnetts metodeforslag om minste aktiveringstid som skal sikres av leverandører av FCR med begrensede energireservoarer i henhold til SO GL artikkel 6.1 og 6.3, og energiloven § 6-1 fjerde ledd bokstav b), jf. bokstav a). Statnett er etter dette pliktig til å anvende metoden som systemansvarlig og operatør for transmisjonsnettet i Norge.

4. Klageadgang

Vedtaket kan påklages, se orientering om rett til å klage på siste side.

Med hilsen

Tore Langset
direktør

Tiril Henriksen Norvoll
fungerende seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg

Metodeforslag fra Statnett datert 15. oktober 2021

Orientering om rett til å klage

Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Energiklagenemnda, men sende den til RME. RMEs e-postadresse er: rme@nve.no. RME vurderer om vedtaket skal endres. Dersom RME ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til Energiklagenemnda.
Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden RME fattet vedtaket.
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be RME om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: <ul style="list-style-type: none">- Skrive hvilket vedtak du klager på.- Skrive hvilket resultat du ønsker.- Opplyse om du klager innenfor fristen.- Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til RME for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på RMEs vedtak, og klagen er avgjort av Energiklagenemnda som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom RME eller Energiklagenemnda endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.